

Pääkirjoitus

Tutkimus- päivien satoa

Päivi Tynjälä

Tutkimusprofessori
Jyväskylän yliopisto,
Koulutuksen tutkimuslaitos
paivi.tynjala@ktl.jyu.fi

Ammattikasvatuksen aikakauskirjan tämä numero on koottu viime joulukuussa järjestettyjen Ammatillisen ja AMK-koulutuksen tutkimuspäivien esitelmien pohjalta. Tutkimuspäivät oli tapahtuma, jossa yhdistyivät kaksi vuosittaista tapahtumaa, Ammattikorkeakoulujen kehittäjäverkoston KeVerin seminaari ja Ammattikoulutuksen tutki-

musseuran OTTU:n järjestämät Ammattikasvatuksen päivät. Näiden kahden tapahtuman yhdistämistä haluttiin kokeilla, jotta edistettäisiin tiedon vaihtoa ja verkostoitumista koulutusasteiden ja organisaatioiden rajojen yli.

Verkostoituminen ja verkostoasiantuntijuus mainitaan usein yhtenä keskeisenä organisaatioiden menestystekijänä – koulutusorganisaatiot mukaan lukien. Kai Hakkarainen, Tuire Palonen, Sami

Paavola ja Erno Lehtinen (2004) ovat äskettäin julkaisseet kirjan *Communities of Networked Expertise*, jossa he kuvaavat verkostoasiantuntijuutta *innovatiivisen tietoyhteisön* käsitteen kautta.

Innovatiiviselle tietoyhteisölle on tyypillistä pyrkimys jatkuvaan toiminnan kehittämiseen. Toimintatapoja ei perustella sillä, että ”ainahan meillä on näin tehty”, vaan pyritään kriittisesti tarkastelemaan työyhteisön toimintaa ja tarvittaessa löytämään uudenlaisia toimintamalleja ja ratkaisemaan yhä haasteellisempia ongelmia. Bereiter ja Scardamalia (1993) ovat kutsuneet progressiiviseksi ongelmanratkaisuksi tämän tyyppistä asiantuntijuutta, jossa jatkuvasti tartutaan entistä vaativimpiin ongelmiin ja ylitetään oman osaamisen rajoja. Tällainen toimintatapa ei yleensä ole mahdollista individualistisessa toimintakulttuurissa vaan se edellyttää yhteisöllisiä pyrkimyksiä. Vastuu toiminnan kehittämisestä on kollektiivinen, mikä edellyttää tiedon jakamista ja yhteistyötä. Ihmisten väliset suhteet eivät ole innovatiivisissa tietoyhteisöissä hierarkkisia vaan symmetrisiä ja avoimia, mikä tarkoittaa sitä, että kaikkien osaamista arvostetaan ja hyödynnetään. Innovatiivisessa tietoyhteisössä pyritään uuden tiedon luomiseen. Uuden luomista edistää tutustuminen johonkin uuteen, itselle vieraaseen. Tätä voisi kutsua rajojen ylittämiseksi. Innovatiivisen tietoyhteisön jäsenillä onkin monipuolisia verkostoja sekä oman organisaationsa sisällä että sen ulkopuolella.

Innovatiivisuudessa on kyse uuden tiedon luomisesta. Tässä on tärkeä haaste tänä päivänä sekä ammattikorkeakouluille että toisen asteen ammatilliselle koulutukselle. Ammattikorkeakoulujen tehtäviin kuuluu tutkimus- ja kehittä-

mistoiminta sekä alueelliseen kehittämiseen osallistuminen. Myös toisen asteen ammatillista koulutusta koskeva lainsäädäntö määrittelee yhdeksi ammatillisen koulutuksen tarkoituksiksi työelämän kehittämisen. Näiden tehtävien hoitamisessa on paljolti kyse verkostoissa tapahtuvasta uuden tiedon luomisesta. Tutkimus- ja kehitystoiminnassa ja aluekehitystyössä syntyvä tieto on luonteeltaan pragmaattista, käytännöllistä tietoa, joka merkitsee uusien toimintatapojen kehittämistä. Kehittämistyötä tekevien onkin hyvä pysähtyä pohtimaan tiedon olemusta: mitä tieto on erityisesti silloin, kun se kytkeytyy käytäntöön? Mitä elementtejä tietoon kuuluu? Miten tietoa tuotetaan? Näitä kysymyksiä tarkastellaan tämän aikakauskirjan neljässä ensimmäisessä artikkelissa, jotka käsittelevät ammatillista tiedonmuodostusta, tiedon ja taidon suhdetta sekä metodologisia kysymyksiä.

Tiedon ja metodologian lisäksi toinen keskeinen teema tässä numerossa johtaminen. Ammatillisen koulutuksen kenttä on parin viime vuosikymmen aikana elänyt yhteiskunnalliseen ja työelämän muutoksiin liittyvää voimakasta murros- ja muutuskautta. Koulutuksen rakenteet, sisällöt ja pedagogiikka ovat radikaalisti uudistuneet ja kehitys jatkuu edelleen voimakkaana. Kaikki tämä edellyttää yhteisöllistä oppimista tukevaa johtamista. Organisaatioiden oppimisesta on puhuttu jo jonkin aikaa (esim. Argyris & Schön 1978, 1996; Senge 1990). Viime aikoina alettu puhua myös verkostojen oppimisesta (esim. Knight 2002; Sorama 2005). Organisaatioiden ja verkostojen oppiminen ei ole mahdollista, jos vallitseva toimintakulttuuri ei tue oppimista. Oppimista edistävän ilmapiirin luominen ja oppimisprosessien edistäminen ovatkin olennaisia

osaamisen johtamisen näkökulmasta (Viitala 2002). Johtamisen merkitystä muuttuvissa toimintaympäristöissä tarkastellaan Jorma Sonnisen artikkelissa sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun uuden rehtorin, Eeva-Liisa Antikaisen, haastattelussa. Molemmista nousee esille toisaalta strateginen johtaminen, toisaalta avoin vuorovaikutus ja dialogi keskeisinä oppimista edistävän johtamisen välineinä.

Kolmas tämän numeron teema liittyy ammatilliseen erityisopetukseen. Sen perusteita ja käytännön toteuttamista tarkastellaan viimeisessä artikkelissa Kajaa-nin ammattiopistossa kehitettyjen toimintamallien pohjalta.

Tänäkin vuonna yhteistyö Ammattikoulutuksen tutkimusseuran ja Ammattikorkeakoulujen kehittäjäverkoston kanssa jatkuu tutkimuspäivien tiimoilta. Tutkimuspäivät järjestetään lokakuussa Helsingissä ammattikorkeakoulu Stadiassa. Lisätietoja löytyy tästä lehdestä sivulta 66.

Lähteet

Argyris, C. & Schön, D. 1978. Organizational learning: A theory of action perspective. Reading, MA: Addison-Wesley.

Argyris, C. & Schön, D. 1996. Organizational learning II: theory, method and practice. Reading, MA: Addison-Wesley.

Bereiter, C. & Scardamalia, M. 1993. Surpassing ourselves: An inquiry into the nature of expertise. Chicago, Ill: Open Court.

Hakkarainen, K. Palonen, T., Paavola, S. & Lehtinen, E. 2004. Communities of networked expertise. Amsterdam, Elsevier, Pergamon & EARLI.

Knight, L. 2002. Network learning: Exploring learning by interorganizational networks. *Human Relations* 55 (4), 427-454.

Senge, P., Kleiner A., Roberts C., Ross R., Smith B. 1994. The fifth discipline fieldbook. Strategies and tools for building a learning organization. New York, NY: Currency Doubleday.

Sorama, K. 2005. Yritysten väliset yhteistyöverkosto ja oppiminen. Teoksessa A. Heikkinen (toim.) Aikuiskasvatuksen tutkimuspolut. Helsinki: Kansanvalistusseura, 99-124.

Viitala, R. 2002. Osaamisen johtaminen esimiestyössä. *Acta Wasaensia* No 109, *Liiketaloustiede* 44, johtaminen ja organisaatiot. Vaasa: Universitatis Wasaensis.